

Höj elpriset!

I en marknadsekonomi är det prisernas uppgift att styra resursanvändningen. När priserna reflekterar de kostnader som är förbundna med produktionen av varor och tjänster kan vi uppnå en utveckling av konsumtionen över tiden som maximerar samhällets välfärd. Om kraftutbyggnaden i Sverige resulterat i

den för landet bästa kapaciteten i elkraftsproduktionen så skall det genomsnittliga elpriset under året vara lika med den långsiktiga gränskostnaden, dvs kostnaden för produktionen av el i anläggningarna med de högsta kostnaderna.

Om nu marknadspriset för el översti-

ger den långsiktiga gränskostnaden, bör kapaciteten i elkraftsutbudet öka. Om samma pris ligger under den långsiktiga gränskostnaden, bör en uppbromsning av kapacitetsutvecklingen ske. Allt tyder på att det senare för närvarande är fallet. Genomsnittskostnaden för el producerad med kärnkraft torde i planerade anläggningar idag ligga på 18—20 öre per kWh för lågspänd elström inklusive överförings- och distributionskostnader. Motsvarande kostnad för el från oljekraftverk är ca 23—25 öre. Detta skall jämföras med vad en vanlig hushållskonsument med elvärme betalar idag, nämligen ca 14 öre.

Prissättningen på el kan närmast karakteriseras som en genomsnittsprissättning. Vattenkraftens låga produktionskostnader får subventionera den dyraste elkonsumenterna. Elkonsumenterna får sin indirekta oljeförbrukning subventionerad. Detta innebär att det använts alltför mycket resurser i Sverige till en expansion av kapaciteten i elkraftsproduktionen. Hushållen har en alltför hög konsumtion av el och näringslivet producerar för mycket elintensiva varor i förhållande till vad som varit fallet om elkraftsbyggnaden följt en bästa plan.

Effekterna på resursfördelningen i ekonomin av ett alltför lågt elpris kan belysas med ett exempel från Norge. Professor Terje Hansen vid Handelshögskolan i Bergen genomförde för något år sedan en granskning av aluminiumproduktionen i Ardal och Sundal verk, ASV. Det visade sig att produk-

tionen av aluminium i ASV på grund av ett alltför lågt elpris ledde till en samhällsekonomisk förlust om 270 milj Nkr 1975. Om företaget istället för att producera aluminium kunnat vidareförsälja den till lågt pris erhållna energin direkt till Sverige till ett pris av 9 norska ören per kWh, skulle var och en av de 3 600 arbetarna kunnat få 75 000 kr per år i arbetsfri inkomst, vilket överstiger deras nuvarande arbetslön.

En gradvis övergång till ett högre elpris kommer att leda till en lägre elförbrukning i både hushåll och industri. Empiriska undersökningar tyder på att den långsiktiga priskänsligheten för el är betydande för båda grupperna, den kortsiktiga avsevärt lägre. Detta innebär att teknikvalet vid nyinvesteringar ger betydande möjligheter att ersätta energi med andra varor eller produktionsfaktorer. För att kunna fatta riktiga investeringsbeslut måste konsumenter och producenter rätt uppskatta de framtida priserna på energi under hela investeringarnas livslängd. När konsumenterna väl installerat sin elvärme och producenterna byggt sina nya anläggningar är möjligheterna att ändra energianvändningen starkt begränsade. Det är svårt att veta på vilka förväntningar om framtida prisutveckling på el och andra energislag som konsumenter och producenter idag baserar sina beslut. Genom att deklarerat vad som kommer att ske med elpriset i framtiden kan regering och riksdag förhindra många felinvesteringar.

L H